

DE GEMEENTELIJKE TANDHEELKUNDIGE VOORZIENING TE AMSTERDAM

DOOR

LOUIS FRANK.

Na de publicatie van de voordracht van B. en W. van Amsterdam (bijlage I) heeft het bestuur der A(msterdamsche) T(andheelkundige) V(ereeniging), dat zich daarmede geenszins kon vereenigen, een uitgebreide actie gevoerd. Drie leden der vereeniging hadden den Wethouder voor de Openbare gezondheid van advies gediend bij het samenstellen van deze voordracht.

Verschillende conferenties met deze adviseurs, den wethouder, den directeur van den G(emeentelijken) G(eneeskundigen) D(ienst), de betrokken raadscommissie van bijstand en andere gemeenteraadsleden, voerden niet tot het gewenschte resultaat.

Nu de pogingen, door het bestuur aangewend, den wethouder te bewegen de voordracht te wijzigen, gefaald hadden, schreef het een algemeene vergadering van de A. T. V. uit, die tot oppositie bij den gemeenteraad besloot.

Dientengevolge werd een adres (bijlage II) gezonden aan den Raad, die het besluit nam, de voordracht 14 dagen aan te houden.

Het bestuur heeft deze gelegenheid benut om opnieuw een vergadering van de A. T. V. uit te schrijven, dezen keer met genoodigden. Behalve vele belangstellenden uit vakkringen, ook buiten Amsterdam, waren aanwezig eenige leden van den gemeenteraad en de directeur van den G. G. D.

De heer B. R. Bakker, lid van het Hoofdbestuur en van den Utrechtschen gemeenteraad, stelde in een uitgebreide inleiding de groote waarde van de tandheeskundige volksverzorging in het licht en beschouwde daarna de voordracht van B. en W. Hij wees op de groote fouten hierin.

Daarop kreeg de directeur van den G. G. D. de gelegenheid de voordracht te verdedigen in een discussie, die nog al heftig verliep en waarbij hij helaas het persoonlijke element niet volkomen heeft uitgeschakeld. Deze spreker bleek ten slotte niet bij machte de aanwezigen te overtuigen van de wenschelijkheid, de voordracht ongewijzigd aan te nemen.

Daarop volgde, op uitnoodiging van den wethouder, een samenspreking met dezen, den directeur van den G. G. D. en de commissie van bijstand. Het bleek nu, dat de wethouder besloten had af te zien van het denkbeeld, de leiding van de polikliniek en het geven van onderwijs aan toekomstige artsen op te dragen aan speciale deskundigen. Hij bleef echter staan op het standpunt, dat een driehoofdige leiding gewenscht was.

Het bestuur, dat een tegenovergesteld standpunt innam, verzekerde den wethouder, bij nader overleg tot de overtuiging te zijn gekomen, dat bij het instellen van een éenhoofdige leiding zeker tandheeskundigen van kennis en ervaring zullen zijn te vinden die bereid zijn deze leiding op zich te nemen. De wethouder bleef bij zijne meening, zoodat een tweede adres aan den Raad (bijlage III) noodig bleek.

Hierop volgde een zeer rumoerige raadsvergadering. De discussie over de voordracht, die ongeveer een geheele middag- en avondzitting in beslag nam, is den lezers van dit Tijdschrift door de dagbladverslagen bekend. De voordracht werd aangenomen, nadat de wethouder verklaard had, dat van de aanstelling van speciale deskundigen zou worden afgezien en nadat hij een amendement had overgenomen, waarin werd bepaald, dat de leiding der poli-

kliniek zou worden opgedragen aan één of meer hoofden.

De bedoeling is, tot de benoeming van één hoofd over te gaan, indien een tandheerkundige zal worden gevonden, geschikt en bereid deze functie op zich te nemen. Alleen indien men hierin niet mocht slagen, zouden meer hoofden worden benoemd.

Het bestuur der A. T. V. heeft dus bereikt, wat deze vereeniging wenschte. Het heeft de actie gevoerd op een waardige en correcte wijze en daardoor niet alleen de leden van deze afdeeling, doch alle leden van de Ned. Mij. tot Bevordering der Tandheerkunde aan zich verplicht. Het heeft duidelijk getoond, wat georganiseerde samenwerking vermag.

Niet alle leden der Maatschappij schijnen doordrongen te zijn van de noodzakelijkheid van een dusdanige samenwerking. Eenige hunner toch zijn persoonlijk opgetreden en hebben, terwijl zij ongetwijfeld dachten daarmede de goede zaak te dienen, de actie van het bestuur in niet geringe mate bemoeilijkt. Laten allen in de toekomst toch bedenken, dat gezonde begrippen van organisatie het voor de leden der Maatschappij noodig maken, als particulieren buitengewoon voorzichtig te zijn met het geven van adviezen aan autoriteiten.

Zij zullen, indien zij daartoe aangezocht worden, het verstandigst doen zich eerst ter voorlichting tot de betrokken organen der Maatschappij te wenden, of nog liever de autoriteiten voor direct contact naar deze organen te verwijzen.

De A. T. V. achtte het noodig dit den leden der Maatschappij nog eens duidelijk te doen maken. Zij heeft daarom besloten het Hoofdbestuur te verzoeken die maatregelen te treffen, die noodig zullen blijken om een optreden van de leden in den hierboven bedoelden zin te waarborgen. (Zie de mededeeling van het A. T. V. bestuur op pag. 40 van dit Tijdschrift).

Voorzoover het Amsterdam betreft, geeft de waardige

wijze, waarop de Maatschappij zich aan de betrokken autoriteiten heeft doen kennen ons de zekerheid, dat zij in het vervolg in eerste instantie zal worden gehoord en zal worden erkend als *het* lichaam, dat de tandheekkundigen in Nederland vertegenwoordigt.

De Maatschappij heeft zich ook vroeger menigmaal met requesten tot gemeentelijke instellingen gericht, vaak echter zonder resultaat. De tijden zijn echter veranderd. De thans gevoerde actie bewijst, dat de waarde van de tandheekkundige voorziening als hoogst belangrijke factor voor de verzorging der volksgezondheid algemeen wordt erkend. Aan het groote belang der tandheekkundige voorziening twijfelde immers geen enkele partij in den Raad, het debat betrof slechts de wijze van uitvoering.

Ook in andere Nederlandsche steden begint de tandheekkunde de plaats in te nemen, welke haar toekomt; wij wijzen slechts op de plannen voor de oprichting van schooltandklinieken in Dordrecht, Rotterdam, Den Haag en Utrecht.

De voorzitter van de A. T. V. heeft in zijn krachtig openingswoord op de laatste algemeene vergadering gewezen op den plicht van alle Maatschappij-leden, nu deze zaak gewonnen was, zich zoo mogelijk met nog meer ernst en ijver toe te leggen op het bestudeeren en propageeren van goede tandheekkundige volksverzorging.

Mogen allen hiervan doordrongen zijn.

BIJLAGE I.

Ingevolge het Reglement van orde voor den Raad wordt bericht, dat ter Secretarie ter lezing zijn nedergelegd de stukken Nos. 1087—1080, en wel:

Gemeentelijke tandheelkundige voorziening.

No. 1087. Voordracht van Burgemeester en Wethouders, luidende als volgt:

Amsterdam, 10 October 1919.

Aan den Gemeenteraad

De thans bestaande regeling der gemeentelijke tandheelkundige voorziening voldoet niet meer aan de eischen, welke daaraan behooren te worden gesteld.

Deze voorziening geschiedt door de polikliniek, welke gevestigd is in een der lokalen van het Binnengasthuis, dat slechts drie ochtenden per week eenige uren daarvoor beschikbaar is. Een van die ochtenden wordt uitsluitend bestemd voor bestelde patiënten, zoodat feitelijk slechts twee maal in de week gedurende enkele uren voor de patiënten, die recht hebben op hulp van den Gemeentelijken Geneeskundigen Dienst, gelegenheid bestaat om tandheelkundige hulp te erlangen. Een gevolg van dezen beperkten werktijd is, dat de hulp, die op deze tandheelkundige polikliniek wordt verleend, zich, althans wat de armlastige patiënten betreft, bepaalt tot extractie van zieke kiezen en tanden. Een proefneming om er ook conservatieve tandheelkundige hulp te verleen, moest worden gestaakt door den grooten toeloop van patiënten, welke daarvan het gevolg was.

Het komt ons voor, dat deze toestand niet langer mag worden bestendig. De gelegenheid tot het verleenen van tandheelkundige hulp moet zoodanig worden uitgebreid, dat zich op iederen werkdag patiënten kunnen aanmelden en tevens moet deze hulp, zoo noodig, ook kunnen bestaan in conservatieve behandeling van het gebit. Aan deze eischen kan de bestaande polikliniek niet voldoen, daar deze is gevestigd in localiteiten, waar ook nog andere poliklinieken worden gehouden, zoodat naar een andere localiteit moet worden uitgezien.

Het komt ons noodzakelijk voor, dat behalve in den omvang en den aard, ook wijziging wordt gebracht in de organisatie van deze hulp. De bestaande polikliniek is niet uitsluitend een inrichting, waar stadspatiënten tandheelkundige hulp kunnen vinden, doch is tevens dienstbaar gemaakt aan de belangen van het hooger onderwijs. Aan het hoofd staat dan ook de hoogleeraar, die meer in het bijzonder is belast met de behandeling van de tandziekten. Zoolang als echter de toestand blijft, zooals hij thans is, n.l. dat de opleiding van tandartsen uitsluitend te Utrecht kan geschieden, moet het belang, dat het hooger onderwijs heeft bij die polikliniek, worden achtergesteld bij dat, hetwelk de Gemeentelijke Geneeskundige Dienst daarbij heeft. Wij achten het daarom wenschelijk, die polikliniek onder het uitsluitend beheer van den directeur van dien dienst te brengen, mits een zoodanige regeling kan worden getroffen, dat de studenten in de geneeskunde aan de Universiteit het voor hun studie noodige onderwijs in de behandeling van tandziekten in de polikliniek kunnen blijven ontvangen.

Om aan de hierboven gestelde eischen te kunnen beantwoorden, hebben wij ons de organisatie van de polikliniek als volgt gedacht. In afwijking van de bepalingen der Verordening regelende de gemeentelijke poliklinieken (Gemeentebld 1910, afd. 3, volgn. 172) wordt de leiding van de polikliniek aan drie tandheelkundigen opgedragen,

die ieder als hoofd van een speciale afdeling zullen optreden, te weten: *a* prothetische tandheelkunde; *b* operatieve tandheelkunde; *c* chirurgisch-orthopaedische tandheelkunde. Zij zullen worden belast met het tandheelkundig onderwijs, practisch en theoretisch, en zullen derhalve in hun instructie moeten vinden de opdracht om onderwijs te geven aan de toekomstige artsen. In laatste instantie zullen zij verantwoording schuldig zijn aan den directeur van den Gemeentelijken Geneeskundigen Dienst, doch hun benoeming zal geschieden in overleg met de faculteit der Geneeskunde. Daarnaast zullen twee tandartsen als assistent aan de polikliniek worden verbonden, om onder leiding en verantwoordelijkheid van de bovenbedoelde drie speciale deskundigen, te worden belast met de algemeene behandeling van de patiënten, die aanspraak kunnen maken op tandheelkundige hulp van den Gemeentelijken Geneeskundigen Dienst. Verder is het onze bedoeling, alle tandtechnische werkzaamheden, voor zoover zij buiten den patiënt om worden verricht, voorloopig op te dragen aan een tandtechnisch laboratorium, waarmede een overeenkomst kan worden gesloten. Met dit stelsel, dat is ontworpen in navolging van de in Engeland en Amerika gevolgde methode, waar proefondervindelijk de goede resultaten zijn gebleken, kunnen Curatoren van de Universiteit zich vereenigen.

Wanneer Uwe Vergadering aan deze reorganisatie haar goedkeuring kan hechten, stellen wij ons voor de nieuwe polikliniek te vestigen in een te huren localiteit, die moet bevatten: een wachtkamer, een behandelingskamer met ruimte voor 2 à 3 behandelingsstoelen, een onderzoekkamer met 1 stoel, een sterilisatiekamer met kasten, enz.

Voor kosten van inrichting en uitrusting van de polikliniek wordt door ons een bedrag van f 20,000 geraamd. De jaarlijks terugkeerende exploitatiekosten, welke voor de tegenwoordige polikliniek ongeveer f 10,000 bedragen, worden begroot als volgt:

huur van een localiteit	f 1,000.—
salarieering van drie speciale deskundigen, twee assistenten, een polikliniekzuster en helpster, een portier	„ 14,000.—
materiaal-onkosten	„ 5,000.—
	<hr/>
Totaal.....	f 20,000.—

Het ligt in onze bedoeling, de polikliniek op elken werkdag van 9 tot 12 uur geopend te doen zijn. Zoo mogelijk zal zij ook dienstbaar worden gemaakt aan het tandheelkundig schooltoezicht. Aangezien echter de strekking en de draagwijdte van een dergelijke taak nog niet zijn te overzien, zal de polikliniek zich aanvankelijk er toe bepalen, op dit gebied bij wijze van steekproeven te onderzoeken in hoeverre de Gemeente hier behoort en in staat is in te grijpen. De in dienst te nemen polikliniekzuster zal dan ook 's middags werkzaamheden ten behoeve van dit schooltoezicht moeten verrichten of zoo noodig in andere poliklinieken hulp verlenen. Ook de portier moet ter beschikking staan van andere aan den dienst verbonden poliklinieken.

Op grond van het bovenstaande hebben wij de eer, in overeenstemming met het advies der Commissie van bijstand in het beheer der zaken van de Openbare Gezondheid, U voor te stellen, het volgende besluit te nemen:

De Gemeenteraad van Amsterdam,

Gezien de voordracht van Burgemeester en Wethouders, d.d. 10 Oct. 1919,

Gelet op de artt. 135, 141, 145 en 213 der Gemeentewet,

Besluit:

- I Burgemeester en Wethouders te machtigen, localiteiten te huren en deze ter vervanging van de tandheelkundige polikliniek in het Binnengasthuis in te richten tot tandheelkundige polikliniek van den Gemeentelijken Geneeskundigen Dienst;

- II Burgemeester en Wethouders te machtigen, om, in afwijking van de Verordening regelende de gemeentelijke poliklinieken, deze polikliniek te stellen onder leiding van drie tandheelkundigen, aan wie het tandheelkundig onderwijs van de medische studenten aan de Universiteit zal zijn opgedragen;
- III Burgemeester en Wethouders te machtigen, om, behalve de sub II bedoelde leiders, het noodige personeel voor de bediening der polikliniek aan te stellen;
- IV voor de inrichting der polikliniek een krediet van f 20,000 beschikbaar te stellen;
- V Burgemeester en Wethouders uit te noodigen, te zijner tijd een voorstel te doen tot de financieele regeling van het onder IV bedoelde krediet;
- VI Burgemeester en Wethouders uit te noodigen, aan Gedeputeerde Staten van Noordholland te vragen, of bij hen tegen de onder IV bedoelde uitgaaf bezwaar bestaat;

Afschrift van dit besluit zal aan Burgemeester en Wethouders worden gegeven.

Burgemeester en Wethouders van Amsterdam,
TELLEGEN.

de Secretaris,
FALKENBURG.

BIJLAGE II.

Amsterdam, 14 Nov. 1919.

Aan den Gemeenteraad van Amsterdam,

Geven met verschuldigden eerbied te kennen, ondergeteekenden J. S a n d e r s E z . en G . D . M a r g a d a n t, resp. voorzitter en secretaris der Amsterdamsche Tandheelkundige Vereeniging, afdeeling van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde, als rechtspersoon erkend bij Koninklijk Besluit d.d. 27 Aug. 1914, No. 10, Staatsblad No. 229, ten deze vertegenwoordigende overeenkomstig de Statuten de genoemde Afdeeling der Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde,

dat zij hebben kennis genomen van de voordracht van Burgemeester en Wethouders No. 1087, betreffende Gemeentelijke Tandheelkundige Voorziening,

dat de door adressanten vertegenwoordigde afdeeling noch enig ander orgaan der Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde bij het tot stand komen dezer voordracht is gehoord, ondanks dat genoemde Maatschappij zich volgens hare Statuten ten doel stelt de belangen der tandheelkunst te bevorderen in den ruimsten zin des woords, o.a. door het bevorderen van tandheelkundige volkshygiëne - en het bestaan der genoemde Maatschappij bij Burgemeester en Wethouders bekend is, -

dat zij dit ten zeerste betreuren, omdat hun gebleken is, dat naar de meening van het overgrootste meerendeel der Amsterdamsche tandheelkundigen, deze voordracht niet verzekert een regeling der Gemeentelijke Tandheelkundige Voorziening, welke zal voldoen aan de eischen, welke daaraan behooren te worden gesteld,

dat zij mitsdien Uwen Raad verzoeken de betreffende

voordracht niet aan te nemen, dan wel gewijzigd overeenkomstig de bezwaren, welke in hunne toelichting naar voren zijn gebracht.

't Welk doende,

w.g. J. SANDERS Ez.,

Voorzitter.

G. D. MARGADANT,

Secretaris.

TOELICHTING.

Bij de beschouwing van de voordracht treft ons allereerst, dat, waar de belangen van het H. O. om de in de voordracht zelf genoemde redenen, behooren te worden achtergesteld bij die, welke de G. G. D. heeft bij eene goede regeling der Gem. Tandh. Voorz., toch de in de voordracht beraamde organisatie van deze hulp hoofdzakelijk met de gewaande belangen van het onderwijs heeft rekening gehouden in die mate, dat daardoor die der hulpbehoevende patiënten onvermijdelijk moeten worden geschaad.

Niettemin wordt ook het onderwijs aan de toekomstige artsen (en dit is het eenige onderwijs, met hetwelk de voordracht rekening mag houden), niet door deze organisatie gediend.

Immers de toekomstige arts heeft in de eerste plaats behoefte aan een goed en helder inzicht van de physiologie en pathologie van de tanden en omgevende deelen en van den samenhang van pathologische toestanden van deze organen met den algemeenen gezondheidstoestand. Dit, gepaard met goede denkbeelden omtrent mond- en tandhygiëne, eenig begrip van de diagnostiek der tandziekten en practische kennis van die therapeutische maatregelen, welke hij bij wijze van eerste hulp geroepen kan worden te verleen, zal een voldoende programma vormen voor het

bedoelde onderwijs. Nimmer zal dit de groote lijnen mogen verlaten en in détails mogen afdalen. Daarom moet de splitsing van dit onderwijs in drie afdeelingen, waarbij de prothetische, de operatieve en de chirurgisch-orthopaedische tandheelkunde elk door een speciaal deskundige practisch en theoretisch zullen worden gedoceerd, ten sterkste worden afgekeurd. Het hier bedoelde onderricht moet noodzakelijk, zal het aan zijn doel zoo goed mogelijk beantwoorden, worden opgedragen aan één tandheelkundige, die de geheele stof beheerscht in de mate als voor dit doel noodzakelijk is.

Al zegt de voordracht ook ten duidelijkste, dat het belang van het onderwijs moet worden achtergesteld bij dat van den G. G. D., toch is bij een specialiseering als voorgesteld de vrees niet ongegrond, dat de resultaten der behandelingen daaronder zullen lijden. De ervaring immers heeft geleerd, dat op elke tandheelkundige onderwijsinrichting de patiënten van de behandeling geen noemenswaardig nut trekken.

Afgezien van het onderwijs, wordt ook een goede en vlotte poliklinische hulpverschaffing door deze splitsing in drie afdeelingen ten zeerste geschaad. Ten eerste zal een dusdanige splitsing met zekerheid moeilijkheden brengen, daar practisch een zeer groot deel der patiënten hulp noodig heeft, welke meer dan ééne der genoemde afdeelingen raakt. En verder zal het onvermijdelijk gevolg van een dusdanige regeling zijn, dat in talrijke gevallen de patiënten tevergeefs de polikliniek bezoeken, daar zij moeten worden terugbesteld op een dag, dat het betreffende hoofd aanwezig is. Want het is ons bekend, dat, ofschoon deze regeling niet in de voordracht is vermeld, elk der hoofden, speciale deskundigen, slechts op twee dagen in de week aanwezig zal zijn. — Tegen een betoog, dat zich gevallen kunen voordoen, waarbij gewenscht is de hulp van speciale deskundigen, welke op een bepaald onderdeel over een grootere kennis en vaardigheid beschikken dan

tandheekkundigen met algemeene ervaring, wenschen wij aan te voeren, dat hiervoor de verdeeling in drie speciale afdelingen niet gewettigd is.

Hierbij komt nog, dat wat betreft de orthopaedische tandheekkunde, de uitoefening hiervan zeer veel opoffering van tijd, zoowel van den patiënt als van den tandheekkundige vereischt, daar de hieronder vallende behandelingen in het meerendeel der gevallen jaren duren; en dat hare resultaten veelal zeer onzeker zijn. Daarom dient zij slechts bij hooge uitzondering als poliklinische hulp in aanmerking te komen. Inderdaad wordt de orthopaedische tandheekkunde dan ook aan geen enkele polikliniek in binnen- of buitenland toegepast, tenzij deze poliklinieken dienstbaar zijn gemaakt aan de opleiding van tandartsen.

Ook wanneer men het stelsel van speciale deskundigen zou laten vallen, achten wij eene driehoofdige leiding èn in het belang der patiënten èn om redenen van organisatie verwerpelijk. Dat het wenschelijk is, de verantwoordelijkheid voor het geheele bestuur der inrichting te laten berusten bij één persoon, en niet bij meerdere, in verband ook met de verhouding tot den Directeur van den G. G. D., behoeft geen nader betoog. Het ligt voor de hand, dat, waar den drie hoofden hetzelfde hulppersoneel ten dienste zou staan, conflicten in interne aangelegenheden onvermijdelijk zijn, hetgeen op den goeden gang van zaken belemmerend zou werken. De aanvragen aan den Directeur van den G. G. D. tot machtiging voor aanschaffen en aanvullen van installatie, instrumentarium en materialen, in de tandheekkundige practijk bij voortduring noodzakelijk, moeten van één persoon uitgaan, die de verantwoordelijke leiding der geheele inrichting heeft en die de behoeften in haar geheel beter kan overzien. Ook in het bijzonder van theoretisch en practisch tandheekkundig standpunt bezien, dienen voor eene inrichting als deze de hoofdlijnen, waarnaar behandelingen in het algemeen zullen worden uitgevoerd, te worden aangegeven door één deskundig leider.

Zonder ons, om dit nader aan te toonen, te begeben in te veel gedetailleerde deskundige uiteenzetting, zal Uw College willen aannemen, dat het plan eener in te stellen behandeling vaak afhankelijk is van persoonlijk inzicht. Wij denken b.v. in dit verband aan de vraag, waarvoor men dagelijks zal worden gesteld, in hoeverre een bepaald geval al of niet conserveerend zal worden behandeld. Het is duidelijk, dat, wanneer hiervoor niet de algemeene beginselen door éenen leider worden vastgesteld, genoemd verschil in inzicht licht aanleiding zal kunnen worden tot het vestigen van verwarrende indrukken en onjuiste gevolgtrekkingen bij de patiënten. Hetwelk den goeden naam der inrichting zeker in gevaar zou brengen.

Het stelsel der specialisten, als in de voordracht bedoeld, (wij wijzen U hierop ten overvloede) zou dit bezwaar niet ondervangen, daar, zooals wij boven uiteenzetten, de bedoelde speciale afdelingen vrijwel steeds en onafscheidelijk in elkaar zouden grijpen.

Het is misschien niet te gewaagd, hier er aan te herinneren, dat juist dit in elkaar grijpen van verschillende afdelingen met dezelfde bevoegdheid, in den gemeentedienst wel gebleken is, belemmerend te werken op den goeden gang van zaken.

Meenen wij in al het bovenstaande de wenschelijkheid eener éénhoofdige leiding voldoende te hebben aangetoond, ook de mogelijkheid tot de practische uitvoering van dit systeem achten wij boven allen twijfel verheven. De eenige moeilijkheid, die men zich bij dit systeem zou kunnen denken, ligt hierin, dat het bezwaarlijk zou zijn, om een tandheelkundige te vinden van de capaciteiten en ervaring als voor de positie van leider dezer inrichting noodzakelijk is, bereid om dagelijks van 9 tot 12 uur aanwezig te zijn en dus dien tijd aan zijne particuliere practijk te onttrekken. Maar wij merken hiertegen op, dat de aanwezigheid van het hoofd der polikliniek gedurende al deze uren niet noodzakelijk is, om een goede regeling en een goede be-

handeling der patiënten te verzekeren. De werkzaamheden van het hoofd der polikliniek kunnen gevoegelijk in een aanmerkelijk korter tijdsbestek worden afgedaan. Hij is aanwezig gedurende het onderzoek der zich nieuw anmeldende patiënten en de aan dezen te verstrekken eerste hulp, waarbij hij den behandelenden tandartsen ter zijde staat. Ingevolge de hem te verstrekken instructie zal hij ook leiding moeten geven aan het tandheelkundig onderwijs van de medische studenten. Voor dit alles mag 1 à 1½ uur per dag als voldoende worden beschouwd. Een leider, die dezen tijd beschikbaar kan stellen, is ongetwijfeld wel te vinden.

Bij eene dusdanige regeling is het noodzakelijk, dat behalve de in de voordracht bedoelde, waarschijnlijk jongere assistenten, welke gedurende al den tijd, dat de inrichting geopend is, aanwezig worden gedacht, zich ook oudere, meer ervaren tandheelkundigen beurtelings (b.v. 2 à 3 maal per week) een geheelen morgen beschikbaar zullen stellen, om zich te wijden aan de algemeene behandeling der patiënten, en daaraan tevens, in overleg met het hoofd, leiding te geven. Deze regeling zou zeker bevorderlijk zijn aan een vlugge en goede behandeling der patiënten.

Wij merken verder op, dat het voorloopig opdragen van alle tandheelkundige werkzaamheden, voor zoover zij buiten den patiënt om worden verricht, aan een tandtechnisch laboratorium (zooals in de voordracht te lezen staat), voor een instelling als bedoeld niet in aanmerking mag komen. Een goed ingerichte tandtechnische werkplaats, met een ervaren tandtechnicus, zoo men wil aanvankelijk voor halve dagen, is absoluut noodzakelijk. De andere, in de voordracht bedoelde, regeling, zou een vlot en goed helpen der patiënten sterk in den weg staan en betrekkelijk veel tijd vereischen van de aan de inrichting verbonden tandheelkundigen zelf, welke nuttiger zou kunnen worden besteed.

Men verliese daarbij niet uit het oog, dat tandtechnische diensten niet uitsluitend voor de vervaardiging van kunstgebitten noodzakelijk zijn, maar ook bij het samenstellen van apparaten, als b.v. aangewend bij het behandelen van kaakfracturen, waarbij het dubbel wenschelijk is, dat de technicus onder onmiddellijk bereik van den tandarts is. De inrichting moet derhalve naast de in de voordracht genoemde localiteiten ook bevatten eene tandtechnische werkplaats.

Het geheele, in de voordracht beschreven, stelsel heet ontworpen naar „de in Engeland en Amerika gevolgde methode, waar proefondervindelijk de goede resultaten” zouden „zijn gebleken”. Deze mededeeling kan slechts op een misverstand berusten; eene inrichting van overeenkomstige strekking als de bedoelde, en waar een dusdanige methode zou zijn gevolgd, bestaat niet.

Ten slotte zij het ons vergund, Uw College mede te deelen, dat al de hierboven ontwikkelde bezwaren tegen de voordracht, weergeven de meening der Afdeeling Amsterdam van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunst, zooals deze is uitgesproken in eene algemeene vergadering.

Het besluit om zich met deze bezwaren tot U te richten, werd genomen met algemeene stemmen op één na, — die van een lid der afdeeling, hetwelk bij het tot stand komen dezer voordracht had geadviseerd.

BIJLAGE III.

Aan den Raad der Gemeente Amsterdam,

Geven met verschuldigden eerbied te kennen ondergeteekenden, J. Sanders Ezn. en G. D. Margadant, resp. voorzitter en secretaris der Amsterdamsche Tandheelkundige Vereeniging, Afdeeling der Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunst, als rechtspersoon erkend bij Kon. Besluit d.d. 27 Aug. 1914, no. 10, Staatsblad no. 229, ten deze vertegenwoordigende, overeenkomstig de Statuten, de genoemde afdeeling der Nederl. Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunst, onder verwijzing naar hun adres met toelichting, Uwen Raad den 4den Nov. j.l. toegezonden,

dat na de aanhouding der voordracht no. 1087 in zake Gemeentelijke Tandheelkundige Voorziening in de zitting van Uwen Raad van den 5den Nov. j.l. het Bestuur der door hen vertegenwoordigde Vereeniging eene bespreking met den Heer Wethouder voor de Openbare Gezondheid heeft gehad, welke bespreking werd bijgewoond door den Heer Directeur van den Gemeentelijken Geneeskundigen Dienst en eenige leden van de desbetreffende Commissie van Bijstand uit Uwen Raad,

dat in deze bespreking het Bestuur voornoemd is gebleken, dat de Heer Wethouder in de, in de toelichting op hun adres naar voren gebrachte, bezwaren aanleiding heeft gevonden tot de toezegging, te zullen bevorderen (in afwijking van het oorspronkelijk in de voordracht door B. en W. gestelde), dat de in die voordracht bedoelde leiding van de polikliniek *niet* zal worden opgedragen aan „tandheelkundigen, die ieder als hoofd van een speciale afdeeling zullen optreden, te weten: *a* prothetische tandheelkunde, *b* operatieve tandheelkunde, *c* chirurgisch-orthopaedische tandheelkunde”, waaruit volgt, dat de in de

voordracht bij herhaling gebezigde uitdrukking van „speciale deskundigen”, dient te worden vervangen door „tandheelkundigen” zonder meer;

dat voorts de Heer Wethouder als zijne bedoeling heeft kenbaar gemaakt, dat het theoretisch onderwijs, in de voordracht genoemd, niet in de polikliniekuren zal worden gegeven;

dat dus de bewoordingen der dienovereenkomstig te wijzigen voordracht geen ruimte meer zullen laten voor de vrees, waaraan in hun adres van den 4den dezer uitdrukking is gegeven, n.l. dat de belangen der hulpbehoevende patiënten bij de in de voordracht beraamde organisatie door het onderwijs zullen worden geschaad;

dat hun echter gebleken is, dat de Heer Wethouder het stelsel eener driehoofdige leiding niet wenscht op te geven, ook niet na de door hem — als gevolg van desbetreffend onderzoek — nader uitgesproken meening, dat bij het instellen eener éénhoofdige leiding tandheelkundigen van kennis en ervaring zeker zullen zijn te vinden, bereid om deze leiding op zich te nemen, ook dan wanneer van den functionaris zal worden geëischt, dat hij elken dag gedurende den geheelen kliniektijd aanwezig zal moeten zijn;

dat zij de éénhoofdige leiding boven de meerhoofdige verre blijven verkiezen op de gronden, in de toelichting tot hun adres van den 4den dezer uiteengezet;

dat zij mitsdien Uwen Raad blijven verzoeken bij de behandeling der voordracht ook aan hunne bezwaren op dit punt te willen tegemoet komen.

Hetwelk doende,

w.g. J. SANDERS Ez.,

Voorzitter.

G. D. MARGADANT,

Secretaris.